

ВЪПРОС № 36:
**ОСПОРВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИ АКТОВЕ ПО
АДМИНИСТРАТИВЕН РЕД**

LAWN 302 Административно право и административен процес

ПЛАН

1. Производство по оспорване на административни актове по административен ред – обща характеристика.
2. Начало на производството
3. Развитие на производството.
4. Компетентен орган и произнасяне.
5. Действия на административния орган след произнасянето.

АДМИНИСТРАТИВНОПРАВНИ ИЗТОЧНИЦИ

- Членове 81–98 от Административнопроцесуалния кодекс

ПРОИЗВОДСТВО ПО ОСПОРВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИ АКТОВЕ ПО АДМИНИСТРАТИВЕН РЕД – ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА

- **Производството по оспорване на административни актове по административен ред** е съвкупност от процесуални административноправни норми, която урежда в едноинстанционен порядък вътрешноведомствения административен контрол за законосъобразност и правилност на издаваните индивидуални и общи административни актове, упражняван от непосредствено по-горестоящия на издалия акта административен орган.

ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ПРОИЗВОДСТВОТО

- а) една от двете подфази на цялостната контролна фаза на административния процес (другата е оспорването по съдебен ред);
- б) производството е спорно;
- в) засяга законосъобразността и/или правилността на административния акт;
- г) развива се в рамките на администрацията, това е форма на административен контрол;
- д) до него се прибегва, ако заинтересовано лице или прокурорът преценят, че ще оспорят акта и затова има евентуален характер;

ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ПРОИЗВОДСТВОТО

е) сроковете за оспорване по административен ред са посочени в чл. 84 от АПК:

- в 14-дневен срок от съобщаването му на заинтересованите лица и организации: контролиращият административен орган прогласява *нищожност* само ако е сезиран в 14-дневния срок по чл. 84, ал. 1 от АПК, което означава, че законодателят предвижда възможност за оспорване на административен акт *без ограничение във времето* с искане за обявяване нищожността му *само пред административния съд*;

- мълчаливият отказ може да се оспори в едномесечен срок от изтичането на срока, в който административният орган е бил длъжен да се произнесе, а когато на заинтересованите лица не е съобщено за образуването на производството, срокът за оспорване е двумесечен от изтичането на срока за произнасяне;

ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ПРОИЗВОДСТВОТО

- ж) само индивидуалните и общи административни актове подлежат на оспорване (чл. 81, ал. 1 от АПК);
- з) едноинстанционно производство, което се развива пред непосредствено по-горестоящия административен орган;
- и) може да бъде последвано разглеждане на спора пред съд – когато въпросът е решен по същество, решението на компетентния да разгледа жалбата или протеста орган подлежи на оспорване за законосъобразност пред съда, а в случай че жалбата или протестът са отхвърлени, на оспорване пред съда подлежи първоначалният административен акт (чл. 98, ал. 2 от АПК);

ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ПРОИЗВОДСТВОТО

к) изключенията от обхвата на оспорването по административен ред са уредени в чл. 82 от АПК, като не подлежат на оспорване по предвидения в АПК административен ред актовете:

1. на Президента на Републиката и на председателя на Народното събрание;
2. на Министерския съвет, министър-председателя, заместник министър-председателите, министрите и ръководителите на други ведомства и органи, непосредствено подчинени на Министерския съвет;
3. на управителя на Българската народна банка и председателя на Сметната палата;
4. на Висшия съдебен съвет;
5. на областните управители;
6. за които в специален закон е предвидено оспорване направо пред съд (чл. 2, ал. 1 от АПК);
7. актовете на органите, които нямат по-горестоящ административен орган;

ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ПРОИЗВОДСТВОТО

л) участници, субекти и страни в производството са, както следва:

- участници: жалбоподател – заинтересовано лице (физическо лице или юридическо лице), прокурорът, издалият акта административен орган, непосредствено по-горестоящият административен орган, комисия за проучване и разглеждане на случая и др.;

- субекти: жалбоподател – заинтересовано лице (физическо лице или юридическо лице); прокурорът; административният орган; непосредствено по-горестоящият административен орган;

- страни: жалбоподател – заинтересовано лице или прокурорът, както и издалият акта орган;

ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ПРОИЗВОДСТВОТО

м) в производството се упражнява правото на оспорване, което е:

1. *потестативно (преобразуващо) публично право*, на което съответства задължението на непосредствено по-горестоящия административен орган да разгледа и разреши, съобразно закона и в разумен срок, всяко заявено пред него оспорване на административен акт;

2. *процесуално право*, предоставено на гражданите и юридическите лица за защита срещу незаконосъобразни (нищожни или унищожяеми) административни актове, както и на прокурора за защита на законността.

В тази фаза на административния процес органът, издал акта, не е страна в производството, защото той може да преразгледа въпроса и да оттегли сам оспорения акт (право на отзив), да го отмени или измени, или да издаде съответния акт, ако е отказал издаването му, като уведоми за това заинтересованите страни (чл. 91, ал. 1 от АПК), с което се превръща в решаващ въпроса орган.

НАЧАЛО НА ПРОИЗВОДСТВОТО

- Началото на производството се поставя с подаването на жалбата или протеста.
- Жалбата се подава от адресатите на акта относно *законосъобразността* и *правилността* (целесъобразността) на акта (чл. 83, ал. 2 от АПК). Жалбата се подава, когато са засегнати права, свободи и законни интереси на адресатите на акта и е налице пряк и личен правен интерес. Административният акт, който се обжалва, трябва да засяга правната сфера на самия жалбоподател. Не може да се претендира правен интерес, когато се засягат чужди права.
- Протестът се подава от прокурора относно *законосъобразността* на акта (чл. 83, ал. 3 от АПК). Той осъществява *надзор* за законност върху действията на административните органи и администрацията, поради което не оспорва целесъобразността (правилността) на актовете, действията или бездействията. Прокурорът защитава обществения интерес с оспорването на акта, затова за него не е необходимо да доказва пряк и личен интерес.
- Възможно е да се оспори и съдържанието на документ (чл. 81, ал. 2 от АПК).

РАЗВИТИЕ НА ПРОИЗВОДСТВОТО

- Компетентен да се произнесе е *непосредствено по-горестоящият административен орган* (чл. 81, ал. 1).
- Жалбата или протестът се подават *чрез издалия акта административен орган* (чл. 84, ал. 1 от АПК). Те имат според чл. 90, ал. 1 от АПК *суспензивен ефект* (спират изпълнението на административния акт), освен ако:
  1. всички заинтересовани страни писмено поискат предварително изпълнение на акта;
  2. със закон или с разпореждане по чл. 60 от АПК е допуснато предварително изпълнение на акта (чл. 90, ал. 2 от АПК);
  3. административният орган упражни еднократно правото (не и задължението) на отзив.

Новият акт подлежи на оспорване по реда на АПК. В тези случаи не се допуска повторно преразглеждане на акта (чл. 91, ал. 2 от АПК).

ДОПУСТИМОСТ НА ЖАЛБАТА/ПРОТЕСТА

- Компетентният орган извършва проверка относно *допустимостта* на жалбата и протеста, а именно доколко жалбата и протестът:
  1. са подведомствени на по-горестоящия административен орган;
  2. са подадени след срок;
  3. подателят има ли интерес от оспорването;
  4. дали подателят писмено не е оттеглил жалбата или протеста (чл. 88 от АПК).

РЕДОВНОСТ НА ЖАЛБАТА/ПРОТЕСТА

• Компетентният орган извършва проверка относно *редовността* на жалбата или протеста. Жалбата и протестът трябва да са написани на български език и да съдържат:

1. трите имена и адреса, телефон и електронен адрес, ако има такъв - за българските граждани, съответно името и длъжността на прокурора, номера на телефона, ако има такъв;
2. трите имена и личния номер за чужденец и адреса, заявен в съответната администрация, телефон и електронен адрес, ако има такъв;
3. фирмата на търговеца или наименованието на юридическото лице, изписани на български език, седалището и последния посочен в съответния регистър адрес на управление и електронния му адрес;
4. акта, който се оспорва, и органа, който го е издал;
5. органа, до който се подава;
6. възраженията и тяхното основание;
7. искането;
8. подпис на подателя.

КОМПЕТЕНТЕН ОРГАН

Компетентен да разгледа жалбата или протеста е *непосредствено по-горестоящият административен орган*, на който е подчинен органът, издал оспорения акт.

Административните актове на кметовете на кметства и на райони се оспорват пред кмета на общината.

Административните актове на специализираните изпълнителни органи на общината се обжалват пред *кмета на общината*.

Административните актове на кметовете на общини се оспорват само по законосъобразност пред *областния управител*.

Отказът на организация да издаде административен акт може да се оспори пред съответния *административен орган* съобразно естеството на въпросите, във връзка с които е оспореният акт (чл. 93 от АПК).

КОМИСИЯ ЗА ПРОУЧВАНЕ И РАЗГЛЕЖДАНЕ НА СЛУЧАЯ

- В *сложни от фактическа или правна страна* случаи компетентният да разгледа жалбата или протеста орган може да назначи комисия за проучване и разглеждане на случая. Комисията се състои най-малко от трима членове, от които един с юридическо образование и двама специалисти от съответната област, като поне един от специалистите е лице, което не работи в съответната администрация (чл. 94 от АПК). В определен от компетентния орган срок комисията разглежда преписката с възраженията по жалбата или протеста и приложените към нея писмени доказателства, събира нови доказателства, ако това е необходимо, и изготвя мотивирано писмено становище за законосъобразността и целесъобразността на оспорения административен акт. Становището се подписва от всички членове на комисията и се предоставя на административния орган (чл. 95 от АПК). Компетентният орган **НЕ Е ДЛЪЖЕН** да се съобрази с мнението на комисията. Когато не възприеме становището на комисията, компетентният да разгледа жалбата или протеста орган излага мотиви за това (чл. 97, ал. 4 от АПК). Заинтересованите лица могат да бъдат изслушани от компетентния да разгледа жалбата или протеста орган в разумен срок. За изслушването се съставя протокол (чл. 96 от АПК).

ПРОИЗНАСЯНЕ

- В *двуседмичен срок* от получаване на преписката, когато е едноличен, и в *едномесечен срок*, когато е колективен, компетентният да разгледа жалбата или протеста орган се произнася с мотивирано решение, с което:
  1. обявява оспорения акт за нищожен,
  2. отменя го изцяло като незаконосъобразен (унищожаем);
  3. отменя го отчасти като незаконосъобразен (унищожаем);
  4. отменя го изцяло като нецелесъобразен;
  5. отменя го отчасти като нецелесъобразен;
  6. отхвърля жалбата или протеста (чл. 97, ал. 1, изр. 1 от АПК).

ХАРАКТЕР НА ПОСТАНОВЕНОТО РЕШЕНИЕ

- Актът на по-горестоящия административен орган, с който той се произнася по подадена пред него жалба, е *квазиюрисдикционен акт*, защото с него се разрешава правен спор, какъвто е спорът за законосъобразността и целесъобразността на оспорения по реда на глава шеста от АПК административен акт.
- С решението по чл. 97, ал. 1 от АПК може да бъде разрешен (и това е неговото предимство пред съдебното решение по чл. 172, ал. 2 от АПК) и административен спор, какъвто е спорът за правилността (целесъобразността) на оспорения административен акт.

ХАРАКТЕР НА ПОСТАНОВЕНОТО РЕШЕНИЕ

- Решението по чл. 97, ал. 1 от АПК на непосредствено по-горестоящия административен орган *не е индивидуален административен акт*, а е квазиюрисдикционен акт (правораздавателен акт, с който се решава правен спор) и надзорната инстанция има контролно-отменителна функция, когато с него се:
  1. обявява за нищожен оспореният акт;
  2. отхвърля жалбата или протеста срещу акта (на оспорване пред съда подлежи *първоначалният административен акт* (чл. 98, ал. 1, изр. 2 от АПК);
  3. отменя оспорения административен акт и компетентният орган (непосредствено по-горестоящият административен орган):
    - а) слага край на административното производство (обикновено в случаите, когато то е започнало по инициатива на административния орган);
    - б) връща преписката на по-долустоящия административен орган, издал отменения незаконосъобразен или нецелесъобразен административен акт, който да реши въпроса по същество, когато решаването на този въпрос е в негова изключителна компетентност (дискреционна власт, оперативна самостоятелност).

Постановеният от непосредствено погорестоящия орган акт *не е АА*

Контролно-отменителна
инстанция

обявява за нищожен, постановен при условията на оперативна самостоятелност или обвързана компетентност ИАА или ОАА

Контролно отменителна
инстанция

отхвърля жалба или протест като неоснователни

Постановеният от непосредствено погорестоящият орган акт *не е АА*

Контролно-отменителна
инстанция

отменя акта и прекратява
производството

Контролно отменителна
инстанция

отменя АА и връща преписката на по-
долустоящия АО за решаване на
въпроса по същество поради негова
изключителна компетентност

ХАРАКТЕР НА ПОСТАНОВЕНОТО РЕШЕНИЕ

- Решението по чл. 97, ал. 1 от АПК на непосредствено по-горестоящия административен орган е *индивидуален административен акт*, когато с него се „заменя“ *напълно или частично оспорения по реда на глава шеста от АПК административен акт*. Решението по чл. 97, ал. 1 от АПК заменя частично административния акт, когато по-горестоящият административен орган измени оспорения пред него административен акт. В този случай административен акт по чл. 21, ал. 1 от АПК е съвкупността от първоначалния административен акт, в частта, в която е запазен в неговия първоначален вид, и решението по чл. 97, ал. 1 от АПК в частта, с която изменя (допълва) първоначалния административен акт. Този *нов административен акт може да бъде оспорен пред съда изцяло или частично* – било само в запазената част на първоначалния акт, било в новата част, разпоредена с решението по чл. 97, ал. 1 от АПК.

ХАРАКТЕР НА ПОСТАНОВЕНОТО РЕШЕНИЕ

- Компетентният да разгледа жалбата или протеста орган решава въпроса *по същество* (вместо издалия акта орган), когато в рамките на контролната си функция може да измести подчинения си орган и сам да реши проблема, като издаде съответния административен акт, ако авторът на акта (подчиненият орган) е *трябвало да действа в положение на обвързана компетентност* (чл. 97, ал. 2 от АПК).
- Решението по чл. 97, ал. 2 от АПК по своята същност е *административен акт* по смисъла на чл. 21 от АПК, респ. по смисъла на чл. 65 от АПК, когато отмененият административен акт е общ – това решение напълно замества отменения (първоначален) административен акт и вече самото то е административен акт, защото с него „се определят правата или задълженията, начинът и срокът за изпълнението“. Поради тази същност на решението по чл. 97, ал. 2 от АПК в чл. 145, ал. 2, т. 2, предл. 2 законодателят е допуснал правната възможност да се оспори пред съда по отношение на неговата законосъобразност решението на по-горестоящия орган, с което първоначалният административен акт е отменен и въпросът е решен по същество – това решение вече *не е квазиюрисдикционно*, а решение (волеизявление) по съществото на въпроса как „се определят правата или задълженията, начинът и срокът за изпълнението“, т. е. то е административен акт (индивидуален или общ – в зависимост от това какъв е бил отмененият административен акт).
- Когато въпросът е решен по същество, решението на компетентния да разгледа жалбата или протеста орган подлежи на оспорване за *законосъобразност* пред съда (чл. 98, ал. 2, изр. 1 от АПК).

Постановеният от непосредствено по-горестоящия орган акт е ИАА

Инстанция по същество

изменя изцяло или частично оспорения ИАА или ОАА

Инстанция по същество

отменя АА и решава въпроса вместо по-долустоящия АО, защото той няма изключителна компетентност, а е трябвало да действа при условията на обвързана компетентност

ДРУГИ ВЪЗМОЖНИ РЕШЕНИЯ

- Когато административният орган противозаконно е отказал да издаде документ, компетентният да разгледа жалбата или протеста орган го *задължава* да извърши това, като му определя и срок за издаване на документа (чл. 97, ал. 3 от АПК).
- Когато компетентният да разгледа жалбата или протеста орган не се произнесе в срок, законосъобразността на административния акт може да се оспори чрез административния орган, издал акта, пред съда, ако актът подлежи на оспорване по съдебен ред (чл. 97, ал. 5 от АПК). Непроизнасянето в срок *не е мълчалив отказ*. Оспорва се пред съд *първоначалният административен акт*.

ДЕЙСТВИЯ НА АДМИНИСТРАТИВНИЯ ОРГАН СЛЕД ПРОИЗНАСЯНЕТО

- Решението на компетентния да разгледа жалбата или протеста орган се съобщава *незабавно* на оспорващия и на другите заинтересовани лица (чл. 98, ал. 1 от АПК).

ВЪПРОСИ

- Какви са характеристиките на производството по оспорване на административни актове по административен ред?
- Кой са субектите, които поставят началото на производството по оспорване на административни актове по административен ред?
- Кой са изискванията за допустимост и редовност на жалбата и протестът?
- Кога е налице отзив на административния орган?
- Какви са правомощията на непосредствено по-горестоящия орган при произнасянето по повод оспорване на административни актове по административен ред?
- Какъв е характерът на постановеното решение в различните хипотези?